

Recente veranderingen in wetenschappelijke namen van Nederlandse korstmossen – voorjaar 2025

M. Molenaar, H. van der Kolk, G. Berger, L. Verboom, A. Aptroot & L.B. Sparrius

Abstract

Recent changes in scientific names of Dutch lichens - spring 2025

The scientific names of Dutch lichen species were compared with international standards. A list of 89 species is provided for which the scientific names are updated. Most changes are caused by species that have been combined in new genera, generally following international studies on lichen taxonomy. An online addendum will be available that includes an overview of all scientific name differences between the Dutch lichen checklist and the most recent version of the Dutch lichen field guide.

Auteurgegevens

Matthijs Molenaar, matthijsmolenaar@kliksafe.nl

Henk-Jan van der Kolk, Bereklaauw 93,
6721 RH Bennekom, henk-jan@blwg.nl

Guido Berger, guidoberger@live.nl

Lukas Verboom, lukas@blwg.nl

André Aptroot, andreaptroot@gmail.com

Laurens Sparrius, Hollandse Toren 40, 3511 BN
Utrecht, sparrius@blwg.nl

Samenvatting

- We voeren veranderingen van wetenschappelijke namen van korstmossen door. De belangrijkste redenen om dit nu te doen en niet te wachten op een nieuwe uitgave van de veldgids korstmossen, zijn:
 - a) sommige namen zijn al meer dan tien jaar achterhaald;
 - b) er wordt steeds meer online gedetermineerd;
 - c) het is voor beginners wenselijk meteen de juiste namen aan te leren.
- De lijsten met wetenschappelijk namen die afwijken van de laatste versie van de veldgids worden gepubliceerd in *Buxbaumiella* en zijn ook online als addendum beschikbaar. De namen zullen op deze manier voortaan elke een à twee jaar bijgewerkt worden.
- Er veranderen nu 89 wetenschappelijke namen ten opzichte van de laatste druk van de veldgids. Het gaat om veranderingen voor twaalf algemene soorten en vijf vrij zeldzame soorten. Alle andere veranderingen hebben betrekking op zeldzame, zeer zeldzame of uitgestorven soorten.

Inleiding

Wetenschappelijke namen worden wereldwijd gebruikt voor het benoemen van soorten, zo ook korstmossen. Door nieuw onderzoek, vaak met DNA-technieken, zijn er de laatste jaren veel wetenschappelijke namen veranderd, bijvoorbeeld omdat bepaalde genera zijn opgesplitst in meerdere genera. Het is wenselijk dat de wetenschappelijke namen die in Nederland gebruikt worden aansluiten op de namen die internationaal gangbaar zijn. De laatste jaren is er een achterstand ontstaan.

Tot nu toe zijn nieuwe uitgaven van de *Veldgids Korstmossen* gebruikt als moment om de wetenschappelijke namen in Nederland bij te werken. De laatste keer dat de wetenschappelijke namen zijn bijgewerkt was met het uitgeven van de 3e druk van de veldgids (van Herk et al. 2022) en het opstellen van de Rode Lijst korstmossen in dezelfde periode (Sparrius et al. 2023). Vorig jaar is de 4e druk van de veldgids verschenen (van Herk et al. 2024), maar daarin zijn geen soortnamen meer gewijzigd.

We slaan een nieuwe weg in door wetenschappelijke namen vaker bij te gaan werken. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

1. Het determineren van korstmossen gebeurt steeds vaker met online hulpmiddelen, waar-

onder informatie beschikbaar op www.verspreidingsatlas.nl en het gebruik van beeldherkenning. Omdat de meeste mensen (ook) online hulpmiddelen raadplegen, is het veranderen van namenlijsten tussen uitgaven van de veldgids door niet meer problematisch.

2. Het is wenselijk dat we zoveel mogelijk aansluiten bij de naamgeving zoals die gebruikt wordt in het buitenland.
3. Het is wenselijk dat mensen die nieuw met korstmossen beginnen meteen de juiste (internationaal geaccepteerde) namen aanleren, in plaats van nog oude namen te gebruiken.
4. Het bijwerken van de wetenschappelijke namen bij een nieuwe druk van de veldgids heeft als nadeel dat er steeds veel tijd tussen zit. Bij de laatste drukken van de veldgids zijn veel wijzigingen die internationaal al lang geaccepteerd worden ook niet overgenomen.

Vanwege bovenstaande redenen is ons voornemen om eens per 1 of 2 jaar de wetenschappelijke namen te herzien, waarvan verslag gedaan wordt in *Buxbaumiella*. We zitten nu in een tijd waarin er heel veel naamswijzigingen worden doorgevoerd. Zodra het DNA-onderzoek uitkristalliseert wordt het aantal naamswijzigingen naar verwachting weer minder.

Uitgangspunten

We hebben alle wetenschappelijke namen van korstmossen die in Nederland gebruikt worden gecontroleerd op de actualiteit. Dit hebben we gedaan door alle namen te vergelijken met de namen die momenteel in Groot-Brittannië en Ierland gebruikt worden. Het standaardwerk *Lichens of Great Britain and Ireland* wordt momenteel helemaal gereviseerd en per hoofdstuk openbaar online beschikbaar gemaakt (www.britishlichensociety.org.uk/identification/lgbi3). Intussen zijn de meeste hoofdstukken beschikbaar, en een complete namenlijst is daarnaast ook beschikbaar als checklist op dezelfde website. We hebben ook de checklist uit Italië geraadpleegd. Deze is beschikbaar op de website <https://italic.units.it>, waarop ook soortbeschrijvingen en determinatiesleutels voor alle Italiaanse (en daarmee vrijwel alle Nederlandse) soorten korstmossen beschikbaar zijn (Nimis 2025).

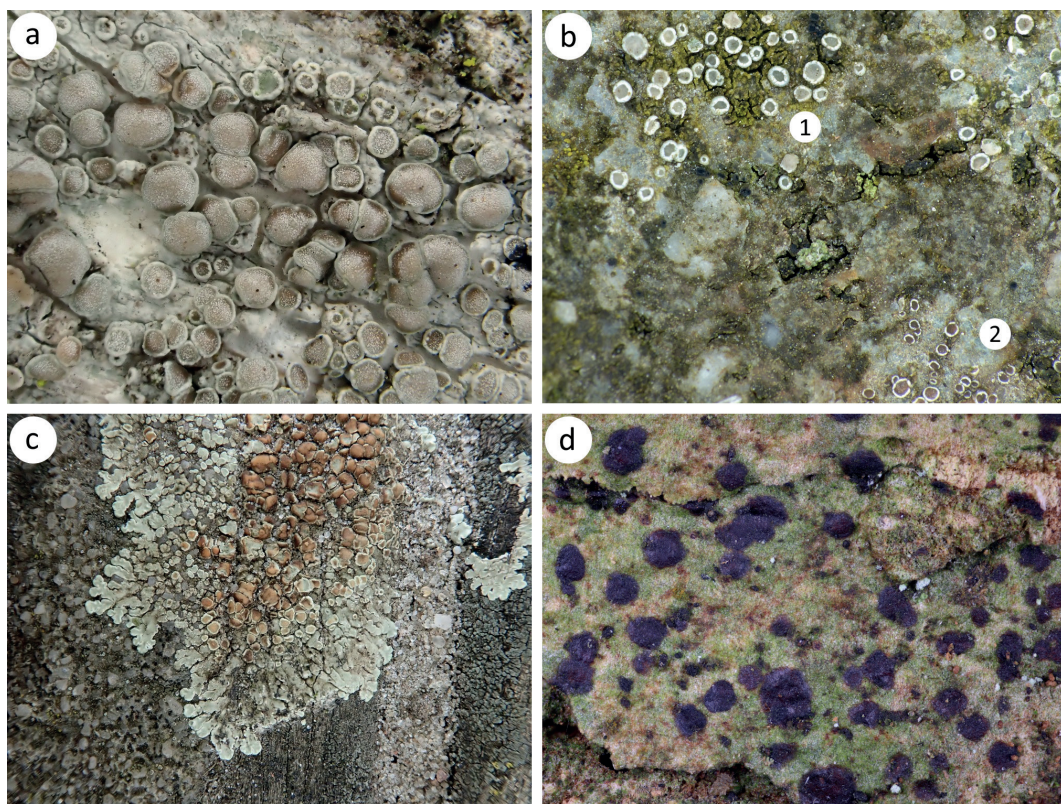
Bij iedere afwijkende naam (dat wil zeggen, de wetenschappelijke naam die in Nederland gebruikt wordt komt niet overeen met de naam die in Groot-Brittannië en/of Italië gebruikt wordt) hebben we de wetenschappelijke bron van de naamsverandering nagelezen, en beoordeeld of de naamsverandering goed onderbouwd was. Hierdoor zijn wij gekomen tot een goed onderbouwde en zelfs nog enigszins conservatieve lijst van naamswijzigingen. Deze lijst is door alle auteurs van dit artikel zorgvuldig gecontroleerd. De oude soortnamen blijven bij de invoerportalen en in de verspreidingsatlas voorlopig beschikbaar als synoniem, tenminste totdat de nieuwe namen volledig zijn ingeburgerd.

Nieuwe wetenschappelijke namen

Er zijn in totaal 89 korstmossen waarvan de wetenschappelijke naam gaat veranderen en daarmee af gaat wijken van de naam zoals die gebruikt wordt in de laatste uitgave van de veldgids (Tabel 1, pag. 4-5). De meeste wijzigingen zijn soorten die op basis van DNA-onderzoek in een ander genus worden geplaatst. Andere naamswijzigingen komen doordat in Nederland voor een bepaalde soort een verkeerde wetenschappelijke naam is toegepast. Een voorbeeld hiervan is de bruine waterstippelkorst, waarvoor onterecht de naam *Verrucaria aethiobola* werd gebruikt, terwijl het eigenlijk *Verrucaria cernaensis* betreft. Een paar naamswijzigingen betreffen een correctie van de spelwijze.

De meeste naamswijzigingen hebben betrekking op soorten die in Nederland zeldzaam, zeer zeldzaam of uitgestorven zijn. Slechts twaalf naamswijzigingen hebben betrekking op soorten die algemeen zijn. Nog eens vijf naamswijzigingen hebben betrekking op soorten die vrij zeldzaam zijn.

De grootste verandering heeft betrekking op het genus *Lecanora*. Elf soorten worden afgescheiden naar het genus *Myriolecis* (o.a. kalkschotelkorst *Myriolecis albens* en verborgen schotelkorst *Myriolecis dispersa*), drie soorten naar het genus *Glaucumaria* (o.a. melige schotelkorst *Glaucumaria carpinea*) en twee soorten naar het genus *Protoparmeliopsis* (o.a. muurschotelkorst *Protoparmeliopsis muralis*). Zes soorten uit het genus *Pertusaria* worden verplaatst naar het genus *Lepora*, onder andere witte kringkorst *Lepora albescens* en ananaskorst *Lepora amara*.

Figuur 1. Enkele algemene korstmossen waarvan de wetenschappelijke namen zijn veranderd: a) melige schotelkorst, *Glaucumaria carpinea*; b1) verborgen schotelkorst, *Myriolecis dispersa*; b2) kleine schotelkorst, *Myriolecis hagenii*; c) muurschotelkorst, *Protoparmeliopsis muralis*; d) inktspatkorst, *Diarthonis spadicea*. Foto's: a door Matthijs Molenaar, b en d door Henk-Jan van der Kolk en c door Lukas Verboom.

Andere wijzigingen die in de praktijk merkbaar zullen zijn betreffen enkele 'vlekjes', zoals inktspatkorst (nieuwe naam *Diarthonis spadicea*) en twijgvlekje (nieuwe naam *Naevia punctiformis*).

Dankwoord

We bedanken Arne van Wingerden, Hans Toetenel, Jan Mudde, Miranda Engelshoven, Niek Schrier, Thijs van Trigt en Tom Schrier voor het meedenken over de implementatie van nieuwe wetenschappelijke namen van korstmossen in Nederland.

Digitaal addendum veldgids

Alle naamswijzigingen die zijn doorgevoerd ten opzichte van de laatste versie van de Veldgids Korstmossen worden bijgehouden in een online addendum, te downloaden via de website van de BLWG (www.blwg.nl/korstmossen). Het voornemen is om elke 1 à 2 jaar in *Buxbaumiella* een lijst te publiceren met naamswijzigingen die van toepassing zijn op de Nederlandse nomen-

clatuur en het digitaal addendum te updaten. De actuele Nederlandse checklist korstmossen is online beschikbaar op de website van de Verspreidingsatlas, en daar als tabel te downloaden (<https://www.verspreidingsatlas.nl/soortenlijst/korstmossen>).

Referenties

- Nimis, P.L., 2025. ITALIC - The Information System on Italian Lichens. Version 8.0. University of Trieste, Dept. of Biology, (<https://dryades.units.it/italic>), accessed on 6 January 2025. All data are released under a CC BY-SA 4.0 licence.
- Sparrius, L.B., H. van der Kolk & C.M. van Herk (2023). Basisrapport Rode Lijst Korstmossen 2022 volgens Nederlandse en IUCN-criteria BLWG-rapport 35. 149 pp.
- van Herk, C.M., A. Aptroot & L.B. Sparrius (2022). Veldgids Korstmossen. 3e herziene druk. KNNV uitgeverij.
- van Herk, C.M., A. Aptroot & L.B. Sparrius (2024). Veldgids Korstmossen. 4e licht herziene druk. KNNV uitgeverij.

Tabel 1. Veranderingen in wetenschappelijke namen van korstmossen.

Oude wetenschappelijk naam	Nieuwe wetenschappelijke naam	Nederlandse naam
<i>Absconditella rubra</i>	<i>Absconditonia rubra</i>	Rood kroesje
<i>Arthonia dispersa</i>	<i>Naevia dispersa</i>	Wit schorsvlekje
<i>Arthonia punctiformis</i>	<i>Naevia punctiformis</i>	Twijgvlekje
<i>Arthonia ruana</i>	<i>Arthothelium ruanum</i>	Kleine runenkorst
<i>Arthonia spadicea</i>	<i>Diarthonis spadicea</i>	Inktspatkorst
<i>Arthopyrenia cinereopruinosa</i>	<i>Alloarthopyrenia italica</i>	Berijpte stipjes
<i>Arthopyrenia lapponina</i>	<i>Arthopyrenia analepta</i>	Grote stipjes
<i>Aspicilia cupreogrisea</i>	<i>Circinaria cupreogrisea</i>	Hunebeddambordje
<i>Aspicilia simoensis</i>	<i>Sagedia simoënsis</i>	Soredieus dambordje
<i>Bacidia arnoldiana</i>	<i>Bacidina arnoldiana</i>	Kalkrotsknoopjeskorst
<i>Bacidia bagliettoana</i>	<i>Toniniopsis bagliettoana</i>	Duinknoopjeskorst
<i>Bacidia circumspecta</i>	<i>Scutula circumspecta</i>	Bosknoopjeskorst
<i>Bacidia friesiana</i>	<i>Bacidina friesiana</i>	Bonte knoopjeskorst
<i>Bacidia incompta</i>	<i>Bellicidia incompta</i>	Regenbaankorst
<i>Bacidia populorum</i>	<i>Toninia populorum</i>	Gebogen knoopjeskorst
<i>Bacidina sulphurella</i>	<i>Bacidina modesta</i>	Boomvoetknoopjeskorst
<i>Bacidina viridescens</i>	<i>Bacidina indigens</i>	Muurknoopjeskorst
<i>Biatora sphaeroides</i>	<i>Mycobilimbia sphaeroides</i>	Boslichtje
<i>Bryostigma fuscum</i>	<i>Arthonia fusca</i>	Kiezelvlekje
<i>Bryostigma muscigenum</i>	<i>Bryostigma lapidicola</i>	Knotwilgkorst
<i>Caloplaca brouardii</i>	<i>Wetmoreana brouardii</i>	Amerikaanse citroenkorst
<i>Caloplaca flavorubescens</i>	<i>Gyalolechia flavorubescens</i>	Essencitroenkorst
<i>Caloplaca haematites</i>	<i>Sanguineodiscus haematites</i>	Bruinrode citroenkorst
<i>Caloplaca ulcerosa</i>	<i>Coppinsiella ulcerosa</i>	Iepenkraterkorst
<i>Cladonia symphylicarpa</i>	<i>Cladonia symphylicarpa</i>	Kalkblaadje
<i>Collema fragrans</i>	<i>Scytinium fragrans</i>	Iepen-geleimos
<i>Cresporhaphis wienkampii</i>	<i>Leptosillia wienkampii</i>	Lensjeskorst
<i>Cyphelium inquinans</i>	<i>Acolium inquinans</i>	Grauw kopspijkertje
<i>Geisleria sychnogonoides</i>	<i>Absconditella sychnogonioides</i>	Leemstippel
<i>Gyalecta jenensis</i>	<i>Secoliga jenensis</i>	Steenabrikoosjeskorst
<i>Kirschsteiniethelia aethiops</i>	<i>Kirschsteiniethelia atra</i>	Loofhoutpabilbolletje
<i>Kirschsteiniethelia maritima</i>	<i>Halokirschsteiniethelia maritima</i>	Drijfhoutpabilbolletje
<i>Lecania subfuscula</i>	<i>Bacidina subfuscula</i>	Miskend glimschotelkje
<i>Lecanora albescens</i>	<i>Myriolecis albescens</i>	Kalkschotelkorst
<i>Lecanora antiqua</i>	<i>Myriolecis antiqua</i>	Kerkschotelkorst
<i>Lecanora carpinea</i>	<i>Glaucomaria carpinea</i>	Melige schotelkorst
<i>Lecanora crenulata</i>	<i>Myriolecis crenulata</i>	Rafelschotelkorst
<i>Lecanora dispersa</i>	<i>Myriolecis dispersa</i>	Verborgen schotelkorst
<i>Lecanora fugiens</i>	<i>Myriolecis fugiens</i>	Kustschotelkorst
<i>Lecanora garovaglioii</i>	<i>Protoparmeliopsis garovaglii</i>	Warme schotelkorst
<i>Lecanora hagenii</i>	<i>Myriolecis hagenii</i>	Kleine schotelkorst
<i>Lecanora muralis</i>	<i>Protoparmeliopsis muralis</i>	Muurschotelkorst
<i>Lecanora persimilis</i>	<i>Myriolecis persimilis</i>	Doffe schotelkorst¹
<i>Lecanora pruinosa</i>	<i>Myriolecis pruinosa</i>	Berijpte muurschotelkorst
<i>Lecanora rupicola</i>	<i>Glaucomaria rupicola</i>	Dijkschotelkorst

Oude wetenschappelijk naam	Nieuwe wetenschappelijke naam	Nederlandse naam
<i>Lecanora sambuci</i>	<i>Myriolecis sambuci</i>	Vlierschotelkorst
<i>Lecanora semipallida</i>	<i>Myriolecis semipallida</i>	Witrandschotelkorst
<i>Lecanora subcarpineae</i>	<i>Glaucomaria subcarpineae</i>	Berijpte schotelkorst
<i>Lecanora zosterae</i>	<i>Myriolecis zosterae</i>	Zilte schotelkorst
<i>Lecidea exigua</i>	<i>Traponora varians</i>	Gladde witkorst
<i>Lepraria ecorticata</i>	<i>Lithocalla ecorticata</i>	Opgeloste schotelkorst
<i>Leptogium subtile</i>	<i>Scytinium subtile</i>	Fijn boomzwelmos
<i>Lichenomphalia umbellifera</i>	<i>Lichenomphalia ericetorum</i>	Gewoon veentrechttertje
<i>Normandina acroglypta</i>	<i>Normandina chlorococca</i>	Parasietkorst
<i>Pachyphiale carneola</i>	<i>Gyalecta carneola</i>	Valse abrikoosjeskorst
<i>Pertusaria albescens</i>	<i>Lepra albescens</i>	Witte kringkorst
<i>Pertusaria amara</i>	<i>Lepra amara</i>	Ananaskorst
<i>Pertusaria aspergilla</i>	<i>Lepra aspergilla</i>	Gele dijkkringkorst
<i>Pertusaria corallina</i>	<i>Lepra corallina</i>	Granietspeldenkussentje
<i>Pertusaria leucosora</i>	<i>Lepra leucosora</i>	Granietkringkorst
<i>Pertusaria multipuncta</i>	<i>Lepra multipuncta</i>	Soredieus speldenkussentje
<i>Polycauliona phlogina</i>	<i>Scythioria phlogina</i>	Boomcitroenkorst
<i>Polysporina simplex</i>	<i>Acarospora privigna</i>	Doolhofschijfje
<i>Psorotichia schaeferi</i>	<i>Collemopsis schaeferi</i>	Gewone kalkkorst
<i>Pterygiopsis neglecta</i>	<i>Thelignya neglecta</i>	Donkere waterkorst
<i>Pyrenodesmia albolutescens</i>	<i>Kuettlingeria albolutescens</i>	Zuidelijke citroenkorst
<i>Pyrenodesmia atroflava</i>	<i>Kuettlingeria atroflava</i>	Rivierdijkzonnetje
<i>Pyrenodesmia teicholyta</i>	<i>Kuettlingeria teicholyta</i>	Witte citroenkorst
<i>Ramonia chrysophaea</i>	<i>Karstenia chrysophaea</i>	Naaldsporig boombekertje
<i>Ramonia interjecta</i>	<i>Karstenia rhopaloides</i>	Gewoon boombekertje
<i>Rinodina biloculata</i>	<i>Orcularia insperata</i>	Struikschotelkorst
<i>Sarcogyne privigna</i>	<i>Sarcogyne hypophaea</i>	Gladde kroontjeskorst
<i>Sarcogyne regularis</i>	<i>Sarcogyne pruinosae</i>	Berijpte kroontjeskorst
<i>Staurothele hymenogonia</i>	<i>Nesothele hymenogonia</i>	Donkere rivierkorst
<i>Strigula affinis</i>	<i>Swinscowia affinis</i>	Iepenspikkel
<i>Strigula jamesii</i>	<i>Swinscowia jamesii</i>	Boomspikkel
<i>Strigula phaea</i>	<i>Dichoporis phaea</i>	Beukenspikkel¹
<i>Strigula taylorii</i>	<i>Dichoporis taylorii</i>	Kalkspikkel
<i>Strigula ziziphi</i>	<i>Dichoporis ziziphi</i>	Kleine spikkel
<i>Teloschistes chrysophthalmus</i>	<i>Teloschistes chrysophthalmos</i>	Oranje wimpermos
<i>Toninia aromatica</i>	<i>Toniniopsis aromatica</i>	Muurblaaskorst
<i>Toninia sedifolia</i>	<i>Thalloidima sedifolium</i>	Kalkblaaskorst
<i>Tuckermannopsis chlorophylla</i>	<i>Tuckermannopsis chlorophylla</i>	Bruin boerenkoolmos
<i>Usnea filipendula</i>	<i>Usnea dasopoga</i>	Visgraatbaardmos
<i>Verrucaria aethiobola</i>	<i>Verrucaria cernaensis</i>	Bruine waterstippelkorst
<i>Verrucaria pinguicula</i>	<i>Parabagiettoa pinguicula</i>	Zwartgerande kalkstippelkorst
<i>Xanthocarpia marmorata</i>	<i>Xanthocarpia fulva</i>	Kalkcitroenkorst
<i>Xanthomendoza huculica</i>	<i>Xanthomendoza fallax</i>	Dragonderdooiermos
<i>Xanthomendoza ulophyllodes</i>	<i>Xanthomendoza oregana</i>	Ulevellenmos

¹ *Myriolecis persimilis* en *Dichoporis phaea* hadden nog geen Nederlandse naam. We stellen hierbij respectievelijk doffe schotelkorst en beukenspikkel voor.